

Løsdriftsforeningens efterårsarrangement

Onsdag den 2. november 2016.

Refereret af Kaj Hansen.

Løsdriftsforeningens efterårsarrangement fokuserede på mælkeproduktion, samt gårdbutik med afsætning bl.a. af eget kødkvæg og frilandsgrise. Desuden var der fokus på kompoststald. Der var bedriftsbesøg, frokost og møde på Skovgaard, samt indlæg om og besigtigelse af en kompoststald på Sommerbjerggaard. Arrangementet havde 27 deltagere.

Skovgaard, Horsbjergvej 1, 8653 Them..

Der var kaffe og rundstykker, før **Hans Skovgaard** bød velkommen og fortalte om Skovgaards produktion af mælk, kødkvæg og frilandsgrise.

Da Joan Tarbensen og Hans Skovgaard overtog hans fødehjem i 1991, var der 40 køer i bindestald og 40 ha. Besætningen blev udvidet til 80 køer. I 1997 startede de gårdbutikken med salg af eget oksekød. I 2003 blev der opført en stald med 240 sengebåse og 3 SAC malkerobotter. Malkerobotterne kom aldrig til at køre tilfredsstillende, hvorfor de efter 3 år blev udskiftet med 4 Lely robotter. I 2006-7 blev kvierne sendt til kviehotel fra 5 måneders alderen til 2 måneder før kælvning. Samtidig blev malkekvægbestanden udvidet og der blev installeret en robot mere. Desuden blev den oprindelige kostald ændret til gårdbutik. I 2013 blev der købt en gård med 240 malkekøer. Køerne derfra blev hentet hjem til Skovgaard, så der nu går godt 420 malkende køer ved 7 Lely robotter, medens højdrægtige kvier og ikke malkende køer går i en stald ved siden af. Imellem de to stalde er der vogne med enkeltbokse, samt fællesbokse til kviekalve op til 5 måneders alderen, hvorefter de sendes til kviehotel. Samtidig blev kødkvægbesætningen overført til den tilkøbte gård.

Først var der madrasser i sengebåsene. Senere blev der prøvet med kompost, men på grund af yverproblemer blev komposten erstattet med sand, hvilket forbedrede yversundheden. Sidste år blev alt sandet udskiftet, fordi der var kommet udbrud af klepcielle mastitis, som bevirkede at flere angrebne køer døde. Bakterierne giver stadig problemer, fordi de kan smitte fra raske smittebærere. En undersøgelse viste 9 raske smittebærere, som blev udsat. Der er udsat 80 køer på grund af bakterierne.

Sandet gav også problemer i gyllekanalerne. Efter 2 år var der ikke rundskyl mere. Derfor er der installeret skraberanlæg under spaltegulvene. Ovenpå spaltegulvene bliver der rengjort med en robotskraber. Køerne fodres 6 gange i døgnet af et Mullerup hængebaneanlæg. 40 % af malkekøerne insemineres ved kødkvæg, 10 % ved elitetyre og resten ved almindelige tyre. Køerne malkes 2,8 gange i døgnet og yder 12.800 kg mælk om året.

Kødkvægbesætningen består af ca. 50, hovedsagelig Arberdeen Angus ammekøer, kødkvægkalve fra malkekobesætningen og 180-200 indkøbte kødkvægkalve. Racerne Arberdeen Angus og Belgisk blåhvid kvæg foretrakkes. Dyrene slagtes når de er 14 - 24 måneder gamle. Svinebesætningen er på 600 frilandsgrise. Hver mandag slagtes 10-12 grise og 5 kreaturer på et lille privatslagteri. De slagtede dyr hentes tilbage til Butik Skovgård om tirsdagen, hvor kødet modnes og udskæres.

Køerne passes af en fodermester og en medhjælper, som også deltager i markarbejdet. Der

er ansat en rumæner, som passer kalve m.m.

Der dyrkes 400 ha, hvoraf de 300 ha er ejet. Gårdens mandskab gør markerne klar til såning. Ellers passes markerne af en maskinstation, som også har kvierne på kviehotel.

Joan Tarbensen fortalte om gårdbutikken med mange fødevarer-specialiteter. Oksekød og grisekød er fra egne dyr. De slagtede dyr, som kommer hjem tirsdag opskæres af butikkens egne slagtere, som også laver pålæg m.m. Oksekødet modnes i egne modningsrum, fra 3 til 6 uger afhængig af fedtindholdet. Desuden indkøbes danske lam og fjerkræ fra Gråsten til salg i butikken. Mandag og tirsdag benyttes til udskæring af kød og fremstilling af kødspecialiteter. Butikken er åben onsdag, torsdag, fredag og lørdag formiddag. Mange kører langt for at handle i butikken. Butikken markedsføres i avisannoncer, hjemmeside (www.butik-skovgaard.dk), facebook, og gennem mund til mund.

Derefter var der frokost i Butik Skovgaards møderum, hvor der var buffet med butikkens lækre pålæg.

Hans Skovgaard fortalte om **Them mejeri**, som han er formand for. Mejeriet har 31 leverandører, hvoraf 4 er økologiske. Mejeriet fremstiller ost. Der er desuden en lille produktion af økologisk smør, som kun sælges i mejeriets butik og i Butik Skovgaard. Them mejeri kan afregne landmændene lidt bedre end Arla, fordi driften er meget effektiv og gælden er lille. Modningslagre til ost er placeret udenfor Them, på grund af lugten.

Mads Helms kom og fortalte om driften af Sommerbjerg, som hans mormor og morfar (Ane og Mads Rasmussen) etablerede på 80 ha uopdyrket hede i 1916. Moderen (Minna Rasmussen) arvede gården efter morfaderens død i 1957. Dengang var der 90 ha opdyrket hede og kvæghold. Hun blev gift med Edvard Helms fra nabogården. I 1960 blev der etableret en dybstrøelsesstald med en 2x4 malkestald til 40 køer. Stalden blev indrettet med sengebåse i 1966. I 1992 bliver Mads Helms medejer af gården, som da var udvidet til 180 ha og 110 malkekøer. Malkestalden var udvidet til 2x7 malkebåse. I 1995 bliver gården lagt om til økologisk drift.

Mads Helms var på Dalum landbrugsskole i 1985, derefter på Island til han kom på Den Økologiske Landbrugsskole i 1986. Efter ansættelse på to økologiske gårde, var han ulandsfrivillig i Sydafrika fra 1988-92. Under opholdet fandt han sin kone (Ingeborg Brandt), som var fra Skanderborg.

I 1999 etableredes et I/S sammen med svogeren fra nabogården, hvorefter der bygges ny løsdriftsstald med 285 sengebåse og en 2x16 malkestald. Stalden er med sand i sengebåsene. Gyllen blev skrapet til en silo med skrå nedkørsel, hvor sandet kunne bundfældes, før den øvrige gylle blev pumpet til beholder. Systemet virkede udmærket med 90 % frasepareret sand, så længe der blev benyttet groft sand. Fillersand kunne derimod ikke nå at bundfældes. Især det grove sand gav stort slid på skrabere, kæder og andre dele. Desuden var det grove sand hård ved klovene. Svogeren stod for køerne og Mads Helms stod for markerne.

Stalden blev udvidet til 370 køer og malkestalden til 2x28 i 2007. I 2008 overtog Mads Helms og Ingeborg Brandt hele virksomheden med 340 ha og 370 køer, fordi svogeren ønskede at udtræde.

I 2012 blev der bygget en ny komposteringsstald med et liggeareal på hver side af et foderbord. Under gødningsmåtten er der et ventilationssystem med 1240 indblæsningshuller, for at fremme komposteringen. Der benyttes træflis som liggemateriale. Komposten harves 2 gange daglig, medens køerne er til malkning. I vinteren 2012-13 gennemførte forskere fra Københavns Universitet undersøgelser over køernes velfærd hos køer ældre en 1. kalvs, som blev delt i to hold efter øremærkenumre. Det ene hold gik i komposteringsstalden og det andet i sengebåse med

sand. Der var 2,4 gange så mange halte køer ved sengebåsene, som ved komposten. Der var kun 2 % køer med hævede haser i begge hold. 5 % af køerne ved komposten havde hårafslidninger og mindre sår, mod 50 % af køerne ved sengebåsene. Der var 2½ gange så mange køer med digital dermatitis ved sengebåsene, som ved komposten. Der var 70.000 flere celler/ml ved komposten end ved sengebåsene, hvorimod frekvensen af yverbetændelse var ens. Især i tøvejrperioder om vinteren er der problemer med at holde komposten tilstrækkelig tør i overfladen, hvorfor der tilføres en del tørt savsmuld. Udgift til kompostmateriale er 1000-1400 kr./ko årligt mod 300-400 kr./ko årligt til sand. Der benyttes også alternative kompostmaterialer, som f.eks. lyng og have/park affald.

Besætningen er nu på ca. 700 køer. Tyrekalvene sælges til en slagtekalveproducent. Kvierne kommer på kviehotel. Køernes grovfoder består af græs + 1,5 fe helsæd. Om sommeren kommer køerne på græs om dagen og der afgræsses 250 ha. Dyrene passes af en driftsleder, som har 6 danske elever og en polsk medarbejder. Marken passes af Mads Helms og en ansat mekaniker.

Efter mødet var der mulighed for at besøge Sommerbjerggård, hvilket de fleste mødedeltagere gjorde. Der blev advaret mod, at et foderskift havde medført mycoplasma, som havde medført at 20 køer blev aflivet. Der blev givet anvisning til, hvorledes man kunne beskytte sig mod at få sygdommen med hjem.

